

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt.)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hóra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékire.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Szombat, augusztus 6.

A „Schullverein.”

és az
E. M. K. E.

Kolozsvár, augusztus 6.

Ezelőtt 23 esztendővel alakították meg a német „Schullverein”, azon okból, hogy megakadályozzák azokat az „üldözöket és elnyomatásokat, melyeket az erdélyi szászok voltak kénytelenek elviselni a magyarok részéről”, no meg azért is, hogy a „német felbőszítés” visszacsereztessék a magyarok és szlávok” felett, mert „a Habsburg birodalomban lakó németek állami és politikai hegemoniája legerősebb és legelső biztosítéka a német birodalom világhatalmának.”

Értük meg jól a dolgot, meg kellett alakítani a német „Schullverein” azon ürügy alatt, hogy a magyarországi németeket és különösen az erdélyi szászokat megvédelmezzék a magyarok üldözésétől, hogy aztán a megerősített magyar szászok és osztrák németek, a mikor Berlinben szükségesnek látják, jó szolgálatot tegyenek a „nagy német birodalom” világhatalmának megalakítására.

És a „Schullverein” megalapítói nem is számítottak rosszul, mert az erdélyi szászokban különösen jó fegyvertársakat nyertek a „nagy” és „egységes” német eszmének.

Soha annál háládatlanabb fajzatot nem teremtetett a Mindenható. A mióta ide letelepédtek, mindig csak kiváltságokat élveztek és e jogaikban vagyoniilag gyarapodtak s mint dús gazdagok, mindig nagyobb urak voltak a „hon-szerző” magyaroknál s lenézték a többi „jobbág” népséget.

Igy volt ez 48 előtt s így van az most is az „egyenjóság” korszakában. És mégis ők az „elnyomottak”, az „üldözöttek”. Ők, a kiknek a magyar állam most is kiváltságokat biztosít, mert szabadon használhatják nyelvüket iskoláikban, egyesületeikben, sőt hivatalos érintkezéseikben is s valósággal külön, önálló nemzetet képeznek a magyar államban. Igen, mert ez a türelmes magyar nemzet és kormányja úgy bánik velük, mintha édes testvérük volna. Becézgeti,

dédelgeti, mint egy rossz, rakoncátlan gyermeket, hogy majd csak benő a feje lágya és megjavul és befogja látni, hogy Magyarországon elvégre is hű magyar állampolgár kell hogy legyen minden más nemzetiség is, a ki itt született és itt akar élni és meghalni.

Amde miért legyen épen a szász hűséges polgára ez országnak, mikor igen jól látja, hogy mi magyarok is kormányostul együtt úgy kell hogy járjuk, a miként Bécsből fújnak; a mikor éppen a magyarok nem tudják érvényesíteni Magyarországot hivatalos nyelvét sem a hadseregben, sem külképviseletben; de sőt még a tulsúlyban levő nemzetiségi városokban sem.

És miért legyen hűséges magyar állampolgár akkor, mikor háta mögött van 35 ezer tagot számláló német „Schullverein”, a mely segíti őket nemcsak tanácsosál, de pénzzel is.

A „Schullverein” látja el stipendiummal főiskoláiknak növendékeit, a kik jólétben és kényelemben szívatják magukba a németországi egyetemek és theológiák „nagy német” „világhatalmi” szellemét, a kik aztán ide haza hálás szívvel csipegetik „német tannyelvű” iskoláikban a szász csemeték zsenge lelkébe az együvé tartozás szent eszméjét.

A „Schullverein” segítyezi daltársulataikat, tiszolt-egyleteiket, a melyeknek ünnepélyes összejövetelein a magyar Himnusz helyett lelkesedéssel énekelik a „Wacht am Rhein” minden németet egygyé forrasztó indulóját.

Pénzzel segítyezi iskoláit és tanítóit, tanintézetait és tanárait, egyházaikat és lelkészeiket, a kik pedig nem is nagyon szűkölködnek, vagyonban és jólétben élnek.

De meg is szolgálnak érte, mert hűségesen oktatják a szász népet a német nyelv és nemzeti sajátosságai megtartására s még a magyarral való érintkezésről is visszattartják ezek a szegény „üldözött” és „elnyomott” szászok.

* * *

És nekünk is van egy XX. éves Erdélyi közművelődési egyesületünk a

mely 12,266 rendes tagot számlál papíron, a valóságban pedig bizonyára sokkal kevesebbet, mert a mint évi jelentéséből olvassuk, a 6612 régi rendes tagból a múlt évben csupán 753 rendes és 153 pártoló tag újította meg, illetve fizette be évi rendes tagdíját és ugyanannyi lehet az 1842. évi ciklus szerinti rendes tagok” közül fizetett tagok száma is, vagyis a valóságban tagdíjat fizethetett 1500 rendes tag.

Persze ezt bajos megérteni, mert hát „vakulj magyar” módjára az évi jelentés „régí rendes” és „új ciklus szerinti régi rendes” tagokra osztja, a befizetők számát, hogy soknak is lássék és kevés se legyen az évi eredmény, a mi a befizetett 3000+3000+300=6300 korona évi tagdíj befizetést feltüntet, míg a zárszámadásban „Tagsági kötelezettségek” címen bevételezve van 90,820 K. 21 fillér.

Aztán látjuk, hogy a mi E. M. K. E.-nk 165 ezer koronát kitevő s felhasználható jövedelméből, a mely legnagyobb részt már meglevő alapvagyon kamataiból telik ki, nyugalmasan fordít 43 ezer koronát egy székely földműves iskolára, 8000 koronát többet hat Emke-iskolára, 10,650 koronát tizenegy kisközségre, három negyed részét olyan intézményekre, melyeket a magyar államnak kellene fenntartani s csupán 1849 K. 60 fillért látunk felhasználni „bizalmas segélyekre”, vagyis olyanra valószínűleg, a minőért tulajdonképpen alapították az egész közművelődési egyesületet, mert hiszen csupán „dolgi kiadásokra” és „kezelési költségekre” is 15,000 koronát ad ki évenként, pedig kitűnő és páratlan munkásságu pénztárnoka tiszteletből, tehát ingyen végzi tevékenységét hivataltól.

Igy aztán nem csoda, ha az Egyesület székhelyén és szomszéd községeiben is szaporodik az oláhság, a helyett, hogy apadna.

Egy ilyen, vagyoniilag már tettelesen megerősödött egyesületnek nemzeti munkája már érezhető kellene hogy legyen nemcsak itt helyben, de Erdély minden részében. Különösen

pedig a nemzetiségi vidékeken az oláhok s legfőképpen a szászok között, a kik még az oláhnál is perfidebb módon gyengítik a magyarságot s így természetesen a magyar államot is.

De hát persze volt idő, mikor az Emke is ébren tudta tartani a magyar nemzeti közszellemet, — föllobogott az Emkében is egy bizonyos ideig, a honszeretet lángja!

Ugy látszik csak szalma láng volt ez is. Meg van a diszes bérpalotája, — van országgyűlési képviselő t. alelnök-főtükra s tartunk minden évben egy „szükség” közgyűlést, hol a meghalt tagokat elpártaltatjuk s az új tagokat beigtatjuk, aztán Isten velünk egy évig!

Igy aztán nem csoda, ha a „Schullverein”, a mely ugyan három évvel idősebb az Emkénél, — még Kassel-ből is nagyobb eredményeket tud a nemetség megmentéséből felmutatni, mint az Emke Kolozsvárról, a tiszta magyarság ez Athénjéből, a mely körül van véve magyarfaló oláhokkal és szászokkal.

Ilyen a magyar honmentő buzgóság! Szalma láng és semmi más!

ORSZÁGGYÜLÉS

A képviselőház ülése.

— Express tudósítás. —

Budapest, aug. 5.

Elnök: Percel Dező bejelent, hogy Bánffy Dező sűrűs interpellációt jelentett be a kormány kivitele tárgyában. Javasolja, hogy az interpellációra háromnegyed háromkor térjen át a Ház. (Helyeslés.) Bemutatja a gyorsiroda főnökének igazoló jelentését, Lengyel Zoltán által a tegnapi ülésen a gyorsiroda ellen emelt panasza tárgyában.

Ugron Gábor: A most bejelentett igazolás egy oly ügyre vonatkozik, amely a tegnapi ülés jegyzőkönyvéből hiányzik, nem érti tehát miért reflektál erre az elnök ma.

Elnök: Régi szokás szerint járt el, mert máskor is megtörtént, hogy napirend előtti felszólalás nem volt a jegyzőkönyvben.

Rátay László: A gyorsiroda főnökének jelentéséből azt látja, hogy tényleg előnyben részesült egy német lap a többi magyar lap rovására és így a gyorsiroda főnöke helytelenül járt el.

Olay Lajos: A legjobbnak tartaná, ha a gyorsiroda mindaddig nem adná ki a beszédekét, amíg az illető képviselőt nem nézte, ki nem javította.

— czen elhatározással eléje állottam, mindig megdöbbenem; úgy elszomorított apa boszorkány, úgy elfogta szívemet a fájdalom, hogy nem voltam képes egyetlen kérdő szót kiejteni. Pedig tudom, érzem, hogy ezen naptól ered mamánk szerencsétlensége!

— O Sarolta, ha mi össze tudnánk hozni szülein szívét, mily végtelen boldogok lennénk!

— Később bejött a mi helyzetünk édes Meláni! Ha visszatérhetnék az intézetbe, hol menyország volt a mi életünk!

— Legalább volt társaságunk, s magunk is eljártunk néha az igazgatónóval; de ilyen nem keres föl minket soha senki.

— Te Meláni! hátha mégis fölkeresne itt valaki!

— Szemléstűve, kissé remegő ajakkal, mintha szégyelne a mit mondott, ejtette ki a szavakat.

— Ugyan kicsoda jönne hozzánk?

— Hát tudod, csak úgy gondoltam, hátha budapesti ismerőseink közül beváltana valaki igéretét.

— Talán Sarlai Zoltán?

— Ó is, meg Sarlai Imre is!

— Elhallgattak. Mindketten a multa gondoltak s arra a két dalás fiura, kikkel a fővárosban ismerkedtek meg. E pillanatban anyjuk közeledett a fűtőn.

— Miről sutog az én két szép leányom? — kérdezte mosolyogva, — s átölelte gyermekeit.

— Pesti ismerőseket emlegettünk, — válaszolt bátran Sarolta, — kik megfognak minket látogatni.

— Meglátogatni? — szolt megdöbbenve Dobolyiné — és kik azok?

— A két Sarlai fiu, innen a megyéből valók s valami gazdag bátyjuk van Amerikában.

A Sarlai név emlegetése keserű, szomorú emlékeket idézett föl Dobolyiné lelkében. Eszébe jutottak a 17 év előtti események, midőn ő könnyelműen oda borult a szeretett férfi keblére s hár hűségi esküjét soha meg nem szegte, mégis ezáltal önmaga földalta családi boldogságát. Ó, rettetes sok szenvedett!

Meglakolt keservesen könnyelműségért! Elvesztette szívét, szerelmét annak a

SZERKESZTŐSÉG

62

KIADÓHIVATAL

Eggetem-utca 7., (Lyceum-angomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyező centiméterenként 8 fillér.

(papírok és kereskedők kedvezményben részesülnek)

Nyilttér megállapodás szerint.

Ugron Gábor: A legnagyobb hiba abban van, ami nem egy izben meglőrént, hogy amíg a szónok beszélt még, addig már is kiadták a beszéd elejét a gyorsírodában. Meg kell mondan minden szónoknak előzőleg, vajlon kívánja e beszédét javítani vagy sem.

Vézi József: A felmentit incidensből kifolyólag figyelmébe ajánlja a Ház elnökének és a gazdasági bizottságnak a nyugati államok parlamentjében már meghonosodott „kivonatolási” rendszert. Ez két féle. Vagy egész terjedelmében közreadják, még pedig a sallangok elhagyásával, a gyorsiroda erre alkalmas és hozzáférő közegei, vagy pártpolitikai érzelmektől ment kivonatot készít a lapok számára. Konkrét indítványt nem tesz.

Blinók: A Vézi által említett rendszer megbeszélés tárgyát képezte már egy izben, de szakemberek véleménye szerint elejtették. Javasolja, hogy a gyorsiroda főnökének jelentése tudomásul vétessék és intézkedés megtétele nem szükségesnek tartják.

Napirenden van a honvédelmi tárca költségvetésének általános tárgyalása.

Bakonyi Samu: A kormány katonapolitikája homályos, provizoriumok és nem végleges törvényes intézkedések képezik az alapot. A miniszterelnök leicsényelte az ellenzék küzdelmét, később mégis ő hivatkozott az ugynevezett vívmányokra, amelyeknek nagyfotosságot tulajdonít. Ebből is kitűnik, hogy a kormány csak a látszatra, nem pedig a komoly alkotás szempontjából dolgozik. Védi az ellenzék azon váddal szemben, mintha a hapsereg iránt gyűlölettel volna eltelve, mert a két éves küzdelem után éppen az ellenzék akarta alapján is megerősíteni a hadsereget, csak hogy nem közös, hanem nemzeti értelemben. Foglalkozik a hadügyminiszternek nyelvrendeletével, amelyet törvénytervezetnek tart. Azt látja, hogy a hadsereg minden vonalon germanizálásra törekszik. A katonai intézetekben, ahol a növendékek még nem is katonák, a német nyelvet használják, sőt a honvéd iskolákban is tanítják a németet.

A méneskari tisztjeink is csupán a közös hadseregbe tartozhatnak, a honvédség tisztjei is csak egy lehetnek méneskari tisztek, ha a honvédség kötelékéből kilépnek. Miért nem egészítik ki a honvédséget tüzérséggel és műszaki csapatokkal? Azért, mert ez magyar? Bécsben ugyan azzal védekeznek, hogy ez a reform igen sok pénzbe kerülne. De hiszen más esetekben a hadügyi vezetőség nem szokott ilyen takarékos lenni. Az a jelszó, a mit a király szájába adnak, hogy: „Bizalmam az ősi erényben”, nem az igazi, hanem ez, hogy: „Bizalmam a közös hadseregben”. A katonai büntető törvény reformját akként kívánja, hogy a magyar nyelv teljes és törvényeszerű érvényesülése magyelen. Egyáltalán követeli nemzeti jogaink tiszteletben tartását, a miért szolt pártja mindig küzdött és küzdeni fog. Határozati javaslatot ad be. A véderő mai szervezete nem egyez-

TÁRCA.

Memento.

— Irta: Révai Károly. —

Ne esküdjék, ugy sem hiszek önnek! A kocka eldőlt. Oly szépen elintéztük magunk közt e szennyves ügyet, hogy a világ mit sem fog sejtini az egész dologról. Ime, elkészítettem két kis papír szöveget; az egyik fehér, a másik fekete. Az egyik az élet, a másik a halál. Aki a feketét buzza, az tudni fogja a kötelességét. A revolver piciny golyója elnémít mindent. Beleegyeznek?

— Örültségtől igazságtalanság!

— Hát az igazság volt, hogy megmérgezte életemet?

— Nem félek a haláltól, százszor is behibonyítottam, mióta közpályán működöm — válaszolt Sarlai komolyan — most sem félek, kész vagyok bármily áldozatra; de mi lesz akkor, ha a sors nekem fog kedvezni?

— Ne törődjék velem! Én már lelkileg úgy is meghaltam! Még csak ez a hitvány test van bánta, melyet le kell dobnom!

— Jól van, úgy legyen! S mennyi a határidő?

— Egy év!

— Nem egyezem bele! nem egyezem bele, bármí történnék is!

— S ha kényszeríteni fogom?

— Nem magamért védekezem. De a szegény, ártatlan nőért s azért a két parányi gyermekért.

— Szegény gyermekeim! — susogta mély fájdalommal Dobolyi, s ajkai remegni kezdtek; egy forró köny jelent meg szemében s csöndesen alászívárgott arcán.

— Én vagyok a kihívott fél, nekem van jogom a föltételek megállapításához; magamra nézve elfogadom az egy évet! Kötelezem magam férfias becsületzavaramra, hogy a holnapi napon lemondok állásomról, elhagyom szülőföldemet, hazámat, s az Újvilágba hajózom, s ott mához egy évre gölyöt röptek agyamba. De ha a sors ne-

ked juttatja a halált — követelem tőled, hogy élj addig, míg gyermekeidét fölneveled. A két kis angyal most egy éves; tizenhét év múlva nagy leányok lesznek, addig élnek kell! Követelem! Ragaszkodom ezen határidőhöz! Nyujtd ide a papírkádat! Élet vagy halál! nekem tökéletesen mindegy! Én már ugys régen szándékoztam hazámat elhagyni.

— S én oly hosszú ideig hurcoltam szívemben a tövis?

— Géza! esküszöm neked: nőd ártatlan!

— Ej, legyen már vége! Beleegyezem határozatodba! Végezzék gyorsan, mert föl fog tűnni hosszas távollétünk!

Beledobta kalapjába az összegyűngyölt papirokat s oda nyujtotta Sarlainak, ki nyugodt közönbösséggel huzta ki az egyiket. Fehér volt.

Dobolyi egy pillanatra elhalványult, főlshajtott, mintha nagy tehetől szabadult volna meg. Kinyitotta az ajtót s karonfogva Sarlait, mosolyogva vezette ki.

A befogott lovak nyugtalanul kapálóztak az udvaron; a fiatalág türelmetlenül várakozott rájuk. Dobolyi a kocsihoz kísérté Sarlait, kezét szorított vele, mintha legjobb barátja lett volna.

— Aztán ne feledd Laci, a mire kértelek!

— Meglesz bizonynyal — válaszolt az mosolyogva — nyugodt lehetsz, én szavamnak állok!

Az ostorok pattogtak, s a kocsi rohogva indultak ki a gencsi kastélyból.

A fiatalág rázendített a „szép asszony nótájára”; a Sarlai Laci hangja élesen kihangzott, s a juniusi reggeli enyhe szellő elhozta messziről az ő hangját a kastély felől:

„Gencsi pusztán szól a juhnyáj kolompja, Mintha csak a lélekarang kongana.

Hej, ne higgy a harangszónak, Mert a gencsi szép asszonyok.

Nem sajog a drága szívem miattad.”

Dobolyi földre szegzett szemekkel, megtörtén hallgatta a távolból visszacsendülő dalt, mely feleségének kedvenc dala volt; aztán mikor már az utolsó hangot is el-

nyelte a messzeség, — megfordult a kastély felé, s csöndes léptekkel nejehez közeledett. Karjára fűzte gyöngédet, levelezte a kis kerti pavilonba, s ott bezárkózott vele.

Dél volt, mire onnan előkerültek. Hogy mit beszéltek együtt oly hosszasan, azt nem tudta meg soha senki; de ettől a naptól kezdve áthidalhatat an ör támadt közöttük.

1903. tavasza volt; gyönyörű napokkal köszöntött be a június; a gencsi park fái virágba borultak, boldogságot lehelő tündöklő nap ragyogott a menyboltozaton.

A bűbajos évszak enyhe fuvalomja ringatta a hatalmas nyárfa lombját; köröskörül a végtelen pusztán a kalászos tenger suttozott, s az akácok lombján átszűrődött az édes verőfény. Mélységes csönd, nyugalom borult a rónára, csak néha-néha nagy időközökben hallatszott távolról a robogó vonat elhaló moraja, s a gödörp visító sípolása.

A két szép Dobolyi leány megszokott egyedüliségben járt a park kavicsos útjait; egymás kezét fogták, s bánatos arccal, öde fiatalágukhoz nem illő komolysággal beszélgettek. Egyformán voltak mindketten öltözve; főhéher csipkeruhában, minden dísz nélkül, csak valókon volt egy-egy színes szalag, megkülönböztetésül. Melánia rózsaszínű, Sarolta kék szalag csokrot tűzött fehér ruhájára. Idegen nem tudott volna különbséget tenni közöttük; csak az édes anya szeme látta a két leány szemében azt az árnyalatot, mely őket egymástól megkülönböztette. Melánia szeme zöldes-kék, Saroltaé sötétkék színben ragyogott.

Csöndes sutogással haladtak végig az árnyas fák alatt, s élvezettel szívták magukba a virágok mámorító illatát.

— Te Meláni, — szolt Sarolta bánatosan, — tudod-e, hogy ma június 10-ike van?

— Tudom, — felelte Melánia még szomorubb hangon, — ez a nap a mi boldogságunk temetője!

— Sokszor gondolkodtam azon, — folytatta Sarolta, — miért van ez a nap nálunk megörökítve? Mamánkat is kérdeztem, de ő mitsem felelt, csak bánatosan hajogott. És sokszor fölöttem magamban, apátlát is megkérdezem; de valahányszor

tethető össze a magyar nemzeti állam függetlenségével, kívánja, hogy mondja ki a Ház, hogy teljesen önálló magyar hadsereg felállítását kívánja és éppen azért, most ezen követelménynek a mai hadsereg nem felel meg, a honvédelmi tárca költségvetését nem fogadja el. (Élénk helyeslés a bal és szélsőbaloldalon.)

Udvar Ferenc: A hadsereggel foglalkozik és erősen elítéli annak mai szellemét, amely kétféle érzést az iránt, hogy vajon háború esetén lehet-e sikert elérni. A szellem megbénítja a hadsereg akció képességét, minden ambíciót, akaraterőt letör, a mi nagy kárt okoz.

A vezérkarban szolgálók is rossz szellemben nevelkedtek, hogy félő, miszerint nem állnak majd szükség esetén a helyzettől. A honvédség kiegészítő része csupán a közös hadseregnek, de nem független szervezet és így a költségvetést nem szavazta meg, mert az a közös konyhára szolgáltató a pénz.

Begy Ede: A honvédelmi költségvetésben nem látja betartva a kormány elvét. Főleg, hogy „személyi pótlék egy volt honvédelmi miniszter részére“ címén 12.600 korona van beállítva az előirányzatba. Bármily nagybecsüléssel volt és van Kolozsvár Dezső iránt, mint magyar ember és szakképzet katoná iránt, de azért nem hajlandó állami költségvetésből a honvédség költségvetését megterhelni, mert itt nem egy évről, hanem átlagosan legalább tíz évről van szó, vagyis 126.000 koronáról.

Zboray Miklós: Ennyit meg Kuroki sem kap. (Derűtlenség.)

Begy Béla: Annak a három havi miniszterségnek kedve, szülő nem hajlandó méltányosságot gyakorolni. Ennek az előirányzatnak semmi törvényes alapja nincs, mivel Kolozsvárt meg nyugdíjgyen sem illet meg. Gyakorlatilag méltányosságot a szegénységgel és inszességekkel, nem azokkal, a kik arra nincsenek rászorulva. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ezután azt bizonyítja, hogy a honvédségben nem a magyar szellem uralkodik. A magyar gondolkodás honvédséget nyugdíjba küldik. Nincs megelégedve a szellemmel, a költségvetést nem fogadja el.

Blók: Vitát bezárja. Öt perc szünet.

Nyir Sándor honvédelmi miniszter felel az elhangzott beszédekre. Kijelenti, hogy a kormány végrehajtja a katonai programot, de erre idő kell. A katonai nevelés megvalósított. A két éves szolgálat terve eljött és mielőtt megkapja erre az eszközöket azonnal teljesít is. A katonai büntető perrendtartás reformjához 1 évi időt kér.

Bakonyi Samu záróbeszédében kijelenti, hogy a kormány mindig és örökké csak „megfontoltságot“ tárgyalva teszi a nemzet kívánságait, de soha sem teljesíti.

Ezután általánosságban megszavazták a tárca költségvetését és áttértek a részletekre.

Bánffy Dezső báró interpellációt intézett a földmívelésügyi miniszterhez a takarmány-ínség ügyében.

Tallian kijelenti, hogy a kérdéssel most foglalkozik behatóbban. Ezzel az ülés véget ért.

A japán–orosz háború.

— Express tudósítás. —

Budapest, aug. 5.

Soha annyi vér nem folyt még a harcokban, mint amennyi most ömlik Kelet-Ázsiában. A szó igazi értelmében azt lehet

mondani, hogy a vér patakokban folyik. Orosz lett az emberlét. A hadvezetőség nem nézi, hogy néhány ezer emberrel több vagy kevesebb ember pusztul el. A vérmérséklet nem számít. Győzni vagy meghalni: ez a jelszó. És meg is halnak a tömegesen mindkét részen panasz nélkül — parancsszóra.

Már azt beszéljük, hogy Port-Artur ostrománál legutóbb huszár japán és orosz esett el abban a nagy csatában, amelyet augusztus 1-én vívtak a hadakozó felek. Ha ez a szám bizonyára túlzott is, de kétséget nem szenved, hogy ennél véresebb háborút nem produkált még az emberiség. Pedig a döntés még be sem következett. A válság most van készülődés a harcra és pedig egyidőben két helyen: Port-Artur előtt és Liaojang közelében. Az erősség ellen a japánok teljes haderejével vonulnak fel. Mindent elkövetnek, hogy a bevehető legyenek tartott erősségeit megdöntsék. Mert lassankint belátták, hogy ez a küszöb, amelyen át kell lépniük, ha a háborút sikerrel akarják tovább folytatni. Sok japán katona halt meg már a várostromnál; még több fog meghalni, amíg az ostromlók kitűzhetik a japán obogót az erősségre. De a jelek arra mutatnak, hogy most már végezni fognak vele.

A döntő mérkőzés küszöbön áll. A válság közeledik. Ugyanígy közeledik a válság a szárazföldön. Liaojang bekerítése a japánok által ugyiszólván befejezett dolog. Az orosz főhadvezér igyekszik Liaojangot visszavonulni, de ez már aligha sikerül majd neki. Kuroki, Oku és Nodzu tábornokok kombinált operációkkal végzik a körülkerítő hadműveletet és pedig olyan tervszerűséggel, amely éppen úgy megérdemli a bámulatot, mint az a védelem, amelyvel az oroszok Port-Arturt őrzik.

Mindig szorosabbá válik a vasgyűrű az oroszok körül. Menekítés nincs sehol, hacsak a csatában nem, amelynek elfogadására kényszerítve lesz Kuropatkin. Mindaz a vér, a mely eddig folyt ebben a borzalmas háborúban, csekély ahhoz képest, a mely omlani fog, ha a hadakozó felek két főerege döntő ütközetben egymásra csap. A halálra el vannak készülve mindkét hadsereg katonái. Vitézség és halálmegejtés dolgaiban egyik sem marad mögötte a másiknak. Konok és erős mindkét hadsereg.

A japán hadvezetőség azonban ravaszabb és furdangosabb az orosznál; szám szerint is nagyobb a hadserege és nagyobb tervszerűséggel működik, mint az orosz. A veszteség mindkét részből óriási lesz; ebben kétség nem lehet. De a leveretéstől már csak a csoda mentheti meg az oroszokat. Vasárnap és hétfőn egy nagy és véres csatában már megverte Kuropatkin keletre előretolt csapatait Kuroki és Liaojangtól tízennyeg mérföldnyire visszavetette azt. Szimuszongnél szintén csatát vesztettek az oroszok, a melyet maga Kuropatkin vezetett. Ennek az volt a következménye, hogy az oroszok földtől Hajeszongót, a melyet sietve ürítettek ki.

Budapestre ma a következő táviratok érkeztek:

Berlin, aug. 5.

Csifából érkezett a hír, hogy a japánok iszonyu véráldozat árán a déli kapuhoz jutottak, a mely már csaknem egyenértékű Port-Artur bevételével. A városban nincsen senki a katonaságon és a segítő körhöz személyzetén kívül. Az oroszok most már a belső sáncokat védik. A japáni hadvezetőség reméli, hogy Stössel tábornok belátna a harc meddőségét, kitűzti a fehér zászlót.

Mit tegyen? Elfogadja-e ellensége kezéből a kegyelmet? S hurcolja tovább is a szenvedések keresztjét? Nem! O már határozott! Ezt nem másíthatja meg semmi! Gyáva lenne, ha elfogadná az életet! Az ember nem fog rajta nevetni! Mire ide érkezik, már csak holt testet fog találni. Hiszen ez a levél is nem egyéb, mint figyelmeztetés: hogy ime eljött az óra! Én ugyan megkegyelmezek neked, de azért tudatom veled, hogy személyesen győződom meg a férfi becsületűsöd beváltásáról! Tizenhét évet elraboltam tőled a menyországából, a mi ezután jön, az is csak pokol lesz!

Ilyen gondolatok jártak Dobolyi agyában s elhatározta, hogy a kegyelmet nem veszi igénybe. Fölállott, kezébe vette a pisztolyt. E pillanatban kétségbeesett sikoltást hallott a kertből. Oda szaladt a nyitott ablakhoz és alá tekintett. Ott látta feleségét a két leány karjai közt élettelenül, halotthalványan. Oly szép volt ez asszony e pillanatban, mint egy Madonna.

Melánia kétségbeesetten nézett föl az égbe könyben uszó szemével, mintha onnan esdett volna segedelem. Egyszerre meglátta atyja dult arcát az ablakon; imára kulcsolta kezeit, s zokogva kiáltott föl:

— Apám! édes apám! Csak most az egyszer ne hagyj megint anyámat!

Leányának hangjában valami oly rendkívüli hívó erő csendült meg, hogy egyszerre csak azt érezte, a mit első szerelme foglalkozásának percében érezett. Szívéből kicsapott a láng, bíbor fénny öntötte el arcát; azt sem tudta mit cselekszik; fölörvén dobta el kezéből a gyilkost fejeztől, s mint egy örlött szaladt le a kertbe. Fölragadt a földről az elalélt asszonyt, ölébe vette s hosszasan zokogva csókoltá annak halavány ajkait.

Tizenhét év óta először! A szegény asszony bágyadtan nyitotta föl szemét, egy édes mosoly röppent el ajkáról, aztán ismét álomba merült. A boldogság már kezdte bearyazni jövőd életét.

Senki sem vette észre a belépő Sarlái Lászlót a két daliás fiúval, kik némán, bámulva nézték az előttük érthetetlen jelenetet....

Budapest, 1903. június 9.

igaz híved:
Sarlai László.

Dobolyi kezében reszkett a levél. Tehát élhet tovább is! Pedig már ugy el-készült, mint a halálra ítélt a siralomház-

Pétervár, aug. 5.

(Hivatalos.) Szaharov tábornoknak a 31-iki küzdelemről szóló jelentése a következőket tartalmazza: 3 óra 40 perckor jelentés érkezett, hogy az az ezred, amely a legelső jobb szárnyon állott, a hegységekben elfoglalt állásából az ellenség megkerülési terve miatt visszavonult. — Hat használatlanul tett ágyut hagytak hátra. Két tiszt megsebesült, kettő elesett. A japánok balszárnyukra még két üteget állítottak a már működőben lévő ágyúk mellé s hozzáfogtak ütegeink lövéséhez. Ennek következtében a küzdelem a jobb szárnyon meghosszabbodott. Ez volt az oka annak, hogy tüzsergőnk használatlanul telték és csapatunk jobb szárnyát jelentékeny veszteség érte. Ütegünket teljesen megsemmisítették.

1904. aug. hó 1-ével új előfizetést nyitottunk az „UJSÁG“-ra.

aug. 1-től szept. 1-ig 2 korona.
Negyedévre 6 korona.
Félévre 12 korona.
Kérjük azokat a t. c. vidéki előfizetőket, kiknek előfizetése lejárt, hogy az „UJSÁG“-megrendelést minél előbb megújítani szíveskedjenek.

Fürdő utazó előfizetőknek az „Ujság“-ot pontosan utána küldjük, az azonban a cím pontos beküldését kérjük.

UJDONSÁGOK.

Zöldszász szemtelenségek.

Kolozsvár, aug. 5.

Alig múlt egy pár napja, hogy a lapok szava tették a nagyszabedű villanyos kocsik és megállóhely-táblák német — és pedig kizárólag német feliratait — s a szászok azóta máris újabb tanújelként a mérhetetlen szemtelenségüknek.

Bármennyire nem szeretjük a drasztikus kifejezéseket, a szemtelenség nálunk enyhébb szót nem használhatunk, mikor a szászok magaviseletét bíráljuk. Szántszándékos provokáció ez a magyar nemzetnek, s látni a zöldszász, hogy hallatlan merészségeire lefeljebb egy-egy hazafiasabb lap hasábjain talál rövidke választ, mindig tovább és tovább megy pöffeszkedő vakmerőségében. Büntetés helyett engesztelni szokták őket, — nem csoda, ha azt hiszik, hogy most már minden szabad nekik.

Csak egy rövidke hét eseményeiről referálunk.

Feleletlenség a magyar sajtó méltányos — bár túlgőgösen enyhe — kifakadásaira a nagyszabedű Tájéblat azt dobja oda, hogy léven a villanyos berendezés egy szász társulat tulajdona, több mint természetes, hogy a társulat a német nyelvet fogja alkalmazni a kocsik és megállóhely-táblák feliratain. A mi az ő tábláikat illeti, e tekintetben a magyar nyelv jogai csak a sajtó fantáziájában léteznek.

Ezt feleli a Tájéblat a „sovén hecc-sajtó támadásaira“. Feleli, hogy ez a szász társulat nemcsak saját magának, hanem főleg a közönség számára csináltatta; igaz, hogy Berlinben. Azokon a kocsikon, tehát a feliratoknak, ha már nem csak magyartüveknél, de legalább magyar nyelvűeknek is kellene lenniük. De ha még oly igaz lenne is a Tájéblatnak, ezt a szemtelen, kihívó hangot nem szabadna törniük.

Ezt követte a második kihívás. A városi rendőrkapitányság — tehát nem egy magántársulat, mint a villanyos-társaság, hanem hivatalos közeg — kiadta a villanyos közlekedési szabályzatot, szintén kizárólag német nyelven. A magyar közönség tehát nem vehetett tudomást a szabályzatról, a mely a közönség néve fontos utasításokat tartalmaz. A ki ezeket az utasításokat athágja, meg lesz büntetve. Hiába hi-vatkozik arra, hogy nem ismeri a szabályrendeletet: az orra alá tartanak egy német szöveget és büntetést mérnek rá a magyar törvények szerint. A nagyszabedű magyar újság, hogy ezen a lehetetlen állapoton segítsen, önszántából lefordította a szabályzatot s egyszerűsített szemére bányta a rendőrkapitányságnak eljárását, elég szerényen csupán figyelemfelhívásnak kvalifikálván azt. A rendőrkapitányság a füle botját sem mozdította erre.

Következik a harmadik kihívás. Másnap hatalmas plakátok hirdették a közönséget, hogy a közlekedés elsője helyett csak harmadikán nyílik meg. És ezek a falragaszok — dacára az előzményeknek — szintén csak a német nyelvűek voltak. Az egész dolgot megkoronázzák a városi napilapok, amelyek a meglekeltetésben illusztrálják a szászok hallatlan vakmerőségét.

Valami Behrman nevű bűvész tartott előadást a Hermannkert üvegtetőjében. — Mutatványait magyar nyelvű magyarizációkkal kísérte. És ekkor a szász közönség megismételte a tavalyi híres Uránia-jelenetet: hangosan, nyíltan követelte, hogy a bűvész németül beszéljen.

Ilyen is csak Magyarországon történhetik. Azok a szászok méltányosnak tartják, hogy a bűvész az ő kedvtükrét németül beszéljen, — de hogy ők viszont a magyar nyelvet mennyire méltányolják, mutatja a villanyos kocsik felirata, mutatja a hivatalos hirdetések, mutatja az utcák, a melyeknek hivatalosan elismert magyar nevük egyáltalán nincs és mutatja még sok minden, a mit így egy lélegzetre felsorolni nem is lehet.

A szászok szemtelenségénél is bosszantóbb azonban a kormánynak ezirányú teljes télenessége.

Vessünk egy pillantást a „nagy“ Németországra, a hová a szászok olyan nagyon szeretnek kacsintani. Bezzeg ott a lengyel még mozdulni sem mer. Még a két

keze nyomorult szerzeményéről, a földjéről is kitérjük. A mi szászaink pedig nyíltan, büntetlenül trafikálnak az Aldeutscher Verband, hirlapokban, képes-lapokban akadálytalanul propagálják annak magyarföld-üzelmét. A kormány pedig még a besztelcei és nagyszabedű eseteket is szóltalanul nézi, türi.

S. B.

— (Thököly hamvai itthon.) Érdemes hír érkezik Kismárkról, mely arról számol be, hogy Thököly Imre, a kismárki gróf, Felső-Magyarország és Erdély fejedelmének hamvait hazaszállítják. A nemzeti kegyelet súlyos megsértése volt eddig is, hogy a híres »kuruc-herceg« hamvai idegen földben nyugosznak s a mikor, most a kormány a kezdő lépést megtette Rákóczi mostoha atyja és dicső előde hamvainak hazahozatala iránt, olyan kötelességet teljesít, melyet a nemzet már régen elvárt volna a fájó seb gyógyítására. Mindazáltal szívesen elismerjük Tisza miniszterelnök buzgólkodását, mely tette rugója lehetett akkor, mikor a kismárki ág. ev. egyháztanáchoz leírt Thököly hamvainak hazahozatala iránt. A hír egy budapesti lap szerkesztőségébe érkezett, mely illetékes helyen meggyőződést szerzett a hír valódisága felől. A kismárki ág. evang. egyház tanácsa Kóler Pál egyházfőlegelő indítványára egyhangúlag kimondta, hogy hazafiai lelkesedéssel veszi tudomásul a miniszterelnöknek elhatározását, hogy Thököly Imrének, történelmünk ezen kimagasló alakjának, messze idegenben nyugvó hamvai szülőföldjében találjanak végső nyugvó helyet: hogy e célra szíves készséggel engedi át az új evangélikus templomot és hogy lelkes igyekezettel rajta lesz, hogy az egyházi és politikai ünnepségek méltó módon tartassanak meg.

— (Adomány a kolozsvári mentő egyesületnek.) Fiala Géza kir. mérnök újjá, mint Gergely András bádós mester adománya 20 korona érkezett hozzánk a kolozsvári mentőegyesület javára, melytől köszönetünk kifejezése mellett rendeltetési helyére juttattuk.

— (A takarmányhiány és a kolozsvári erdőgazdálkodás.) A nagy takarmányhiány, mely a gazdaságunkat újabb válsággal, állattenyésztésünket pedig pusztulással fenyegeti, erdészeti szempontból is fontos kérdéssé lett. Ennek hatása alatt a földmívelésügyi miniszter megengedte a kincstári erdőterületekben a díjtalan legeltetést és lombtakarmány gyűjtését. Marosi Ferenc, kolozsvári erdőgazdát, hogy a legmesszebb menő kedvezményeket az állattenyésztő gazdaság érdekében gyors és helyszíni intézkedéssel biztosítsa, erdélyi körútra indult. Marosi erdőgazdát most Maros-Torda megyében van, hol az erdőbirtokok közül már huszonegyen kérelmetek és nyerték meg az engedélyt rendkívüli legeltetésre. Azonkívül Marosi erdőgazdát az állattenyésztő gazdaság megengedte a kincstári erdőterületekben még a véderőként szereplő és tilalom alatt álló területeken is a legeltetést, a legeltetési díjakat pedig több mint 50 százalékkal mérsékelte, ott a hol a legeltetési díjazás ellenében volt gyakorlatban. Mindezek oly igen fontos erdészeti intézkedések, a melyek nagyban hozzá fognak járulni a nagymérvű takarmányhiány könynyebben elviselhető tételéhez s esetleg alkalmasok lesznek arra is, hogy a fenyegető takarmány-ínséget elhárítsák, mert gazdaság és kedvezmények révén nem kénytelenek a takarmányt már most felétetni, hanem eltehetik a téli időnyre.

— (Az adoptált gyermek.) A »Berliner Tageblatt« írja a következőket: A szászok és magyarok egy új nemes kezd kísérteni Magyarországból, az örökbeadás alakjában, minthogy a spanyol kincses és örökségi reklámok — úgy látszik — kimennek a dívtól. Julius második felében, két tekintélyes németországi lapban ilyen tartalomú hírdetések jelentek meg: »Melyik jobb keresztény család fogadja örökbe egy husz hónapos, csinos, egészséges leánykát, akinek származása diszkrét, de előkelő, egyszer fizetett nagyobb összeg ellenében. Részletes ajánlatok kérének, stb. stb.«

Az egyikben kis lány, a másikban egy három éves, »nagyon szép fücska« volt, akit ajánlatok. Váltakozó természetesen akadtak. Két hirdetésre jelentkezők B. Max Ewald, kölni polgár, a ki kapott is pontosan két írott választ: Egyiket Kolozsvárról, a másikat Jászberényből keltező, — melyeket Friedmann B., illetőleg Goldschmid Lajos úgynökök írtak. — Az utóbbi levélben többek közt ez áll: »Tudomására kell Önnek hoznom, hogy a lányka egy előkelő egyén gyermeke, házasságon kívül. Az illető külföldön (nem az osztrák-magyar monarchiában) él és gyermekét egy jóvaló keresztény német családnál óhajtja elhelyezni. Ebben az esetben hajlandó volna az örökbefogadó apának egyszer s mindenkorra 25000 márkát készpénzben kifizetni. A gyermek számára egy Ön által választandó bankban depozit 75000 márkát. Ez összeg kamatai a gyermek nevelési költségeihez pótolhatnának.« A másik levélről csak 10000 forintot ajánl, egyébként a levél tartalma körülbelül ugyanaz. Természetesen mind a két urnak »Vorschnaz« is kell. Az egyik 40 forintot kér, a másik 80 márkát, még pedig postafordultával, a költségek fedezésére pótlékul. Goldschmid még ezt írja: »Ha ön komolyan reflektál az ajánlatra, beláthatja, hogy ilyen fontos dolgot nem lehet másképp elintézni, mint hogyha én Ön otthonában személyesen fölkeresem és Önnel az örökbe fogadást s a gyermek átvételét tüzetesen megbeszélsem s ugyanott az ön B. személyéről a legdiszkrétb módon magam szerzek

információt, hogy illetékes helyen a dologról lelkiismeretesen referálhassak. Kérem, csak ne tartson semmit látogatástól.« A német azonban elég óvatoss volt és tartott a látogatástól. Azt írta vissza, hogy a 80 márkát csak akkor fogja megadni, ha az úgynök Kölnbe megy. De az nem ment el s többet hirt sem adott magáról. Ily módon a furdangos kölni ember megtartotta a pénzét, az adoptálásból pedig semmi sem lett. Így közli ezt a »Berliner Tageblatt«, minden jóhiszemű ember hasznára és okulására.

— (Kegyelem egy nemzetiségi igazgatónak.) A kolozsvári törvényszék sajtó-bírójának gyakran akad dolga a nemzetiségi igazgatókkal. Különösen a »Tribuna« hasábjain megjelent igazgató közlemények miatt gyűlik meg egy-egy fészkelődő román atyafinok a kolozsvári ügyességgel a dolga, mely — nagyon helyesen — kérlelhetetlen szigorral jár el a nemzetiségi igazgatókkal szemben. Ugy két évvel ezelőtt egy Mohán György nevű agitátor fölött mondott ítéletet a kolozsvári törvényszék. Mohán a szegedi Csillag-börtönbe került a kapott 23 hónapi államfogház kitöltésére. Mohán tegnap a büntetés kitöltése előtt — mint nekünk Szegedről írják — 14 rabtársával egyetemben kikerült a Csillag-börtönből, mivel büntetési idejük alatt mindnyájan jól viselkedtek magukat. Mohán György, a kiszabadult államfogház »Tribuna«-ban ígatott a magyarság ellen. Legalább is 6 válla alá a cikkért a felelősséget. Ehhez az említett igazgató irashoz fűződik különben a »Tribuna« megszűnése is, mert a kolozsvári sajtóbíró-ság oly súlyos pénzbüntetésre ítélte, hogy azt a lap fedezni nem bírta. Mohán György pedig 23 hónapi államfogházból már 17 hónapot és 13 napot letöltött, a hátralévő 5 hó és 17 napot pedig elengedték neki.

— (Ujjab adományok a Szent-György szoborra.) A Kolozsvárt ez év szeptember havában telepezendő szoborra újabb a következők gyűjtések érkeztek be Hirschfeld Sándor pénztárnok kezéhez: Gurát Béláné úrnő íven adakoztak: Gurát Béla, Oravecz Netusz 2-2 kor., Gurát Iluska, Korekes testvérek, Bulbuk Gerő, Dömsödi Sándor, Losonczy Albert, Kiss János, Kahlfrust Imre, Egri Lajos, Olvashatallan, Nyulas Márton, Behm Ede, Szathmari Jolánka, Lichnovszky Lipót 1-1 kor., Harkó Zsuzsika, Dajter Regina 50-50 fillér. Összesen 18 kor. Öv. Benárd Józsefné úrnő íven: öv. Benárd Józsefné, Weress László, Schillingné, Heinrich József, Hartig Vilmos, dr. Gocs Jenőné, Gergely Istvánné, Bőjthe Lászlóné, dr. Szentkirályi Ákos, Lőnhátné, Nagy Dezső, Olvashatallan, Tornyos 1-1 kor., Frank János, H. György 60-60 fill., Fogarasher Károlyné, Juhász János, N. N., Lévy János 40-40 fill., Weber János 20 fill. Összesen 17 kor. Eddig összesen begyűlt 715 kor. Hiányzik még 185 kor.

— (A halálórási arány Kolozsvárt és másutt.) Ma egy statisztikai kimutatás került hozzánk, a mely számokban fejezi ki azt, hogy Kolozsvárt az ország többi városához viszonyítva, — milyen arányban szedi az életet a kaszás ember. Ez a statisztika vet világot arra, hogy milyenek az egyes városokban az egészségügyi viszonyok. Kolozsvárt, ahol több mint 50 ezer ember él, a többi nagyobb városokhoz képest aránylag nem mondható kedvezőtlennek a statisztikai számarány. A városok halálórási statisztikája, melynél az első arányszám a kórházban elhalt idegen illetőségűek és a talált holttesteket, a második pedig a városi illetőségű elhunytak számát tünteti föl, a következő:

Arad 24-23-22, Baja 26-25-24, Budapest 19-17-15, Debrecen 24-23-23, Fiume 28-23-25, Győr 23-25-20, Hódmező-Vásárhely 22-24-24, Kassa 24-28-23, Kecskemét 25-27-25, Kolozsvár 25-25-23, Komárom 23-21-20, Maros-Vásárhely 29-21-25, Nagyvárád 25-26-22, Pancsova 29-25-26, Pécs 22-25-19, Pozsony 29-22-23, Selmec és Belabánya 27-24-26, Sopron 21-23-20, Szabadka 33-38-36, Szatmár-Németi 26-25-23, Szeged 24-23-29, Székeshelyvár 25-29-23, Temesvár 24-28-20, Ujvidék 22-22-20, Versec 27-29-27, Zombor 25-21-25, Eszék 28-23-25, Varasd 23-24-39, Zágráb 26-28-22, Zimony 32-31-26.

— (Borszéki hírek.) Vigan pezsze Borszéknak a fűrdő élet. Mint értesülünk, nap-nap után a mulatságok egy-egy új nemében részesül az előkelő fűrdő közönség. Hetenként kétszer zeneestély van, melyen Balogh Jancsi, a kolozsvári kedvelt, jóhírű cigánybandája szórakoztatja a vendégeket. Közbe-közbe egy hangverseny, vagy tréfás műsorral fűszerezett estély rendez Dr. Vámosy Zoltán, a fűrdő agilis orvosa. Persze minden estély után tánc következik, melyen Jancsi kedvvel muzsikája mellett reggeliz táncol a fiatalok. A sikerült Anna-bál után most már művészi színvonalu hangversenyben volt része a vendégeknek. A borszéki kórház javára rendezett hangverseny nagy sikerrel első sorban a Salamon János bécsi zenetanár, Dr. Szilágyi Sándor marosvásárhelyi orvos, Schar Vilmos és Heiterböl álló művész vonós-négyesnek köszönheti, kik bármely nagy város hangversenytermében is feltűnést keltettek volna hangversenydarabjaik gyönyörű és klasszikus előadásával. Majd Popini Olivia énekművésznő énekében s Nagy Jolán k. a. művészi zongora-játékában gyönyörködött a nagyszámú közönség. Bakos J. győgyorszerző s népdalról tartott 3 sikerült előadást. A hangverseny természetesen ismét vidám tánc fejezte be. — Szombaton újabb mulatságban részesül a borszéki fűrdőközönség. Humoros »Eleven Ujság« szerkesztett a vigalmi bizottság, melynek egyes számai a vendégek köréből választott szereplők adják elő. A mulatság vége ismét tánc lesz, mert Borszéknak nem csak háromszor vigad a magyar, de többször is.

— (Népoktatási mizériák.) Hogy mennyire elszomorított hazánkban a népoktatási állapotok s hogy mennyire nem törődnek, vagy legalább is nem veszik észre ezeket a kulturális tekintetben felette káros visszahatást keltő jelenségeket az illetékes körök, arra élénken jellemző példa Vajdakamarás kolozsmegyei község népoktatási állapota. A községben, melyben eredetileg tősgyökeres magyar elem lakik, ez előtt volt egy román nyelvű felekezeti iskola. A nemzetiségek által erősen körülvett s azok esetleges hatása alá vonható község lakossága magyar népiskola hiányában román nyelvű iskolába volt kénytelen gyermekeiket járni. Ennek természetes következménye volt, hogy a nemzetiségi nyomás a magyarság erejét folyton bomlasztotta. Három évvel ezelőtt pedig a román iskola is megszűnt, úgy, hogy a magyar község 200 tanköteles gyermeke a magyar kultúra nagyobb dicsőségére immár három éve iskola nélkül szűkölködik. A magyar népoktatás tervbe vett reformjától birtokbéli jogok hajtásáig várjuk, — de vajjon ilyen megdöbbentő példák után nagy reményeket fűzhetünk-e a javaslat sikeréhez. Hisz nem is annyira reformált népoktatás kell egyelőre, mint kellő számú, magyar nyelvű népiskola. Itt ugyan csak 200 léleknek a magyarság részére való megtartásáról van szó, de hány hasonló viszonyok közt élő magyar kénytelen szükségéből nemzetiségi kultúra védő szárnyai alá menekülni, esetleg a kulturális haladás eszközeit teljesen nélkülözni. Ezen óriási fontosságú veszedelem elhárítása, — azt hisszük — a közoktatási kormány legfőbb feladata. Az állam ezen feladatát igyekezett megkönnyíteni Vajdakamarás gróf Bethlen István orsz. képviselő, midőn az ott most folyó birtokrendezések alkalmával magyar iskola céljaira megfelelő területet adományozott azon határozott kikötés mellett, hogy az állam azon területen 3 éven belül köteles iskolát építeni. Most már a közoktatás tényezőin van a sor, hogy felette hibázhatatlan mulasztásokat gyorsan és sürgősen helyreállítva Vajdakamarás községét a magyarságnak megmentsék.

— (Műkedvelői előadás a választói kiállítás.) A Választón Hanó-Verecs Károly főszolgabíró által szeptember hó első felében rendezendő által., termény-, bázispar kiállításnak egyik érdekes pontja lesz a kidei nemes ifjúság közreműködésével tartandó színi előadás. A kidei nemes ifjak már a tél folyamán bebizonyították ügyes előadó tehetségüket s bizonyára a kiállítás egyik érdekes pontja lesz ez a színies előadás.

— (A mentők munkája.) A mentőknek ma két esetben nyílt alkalm a segélynyújtásra. Az első eset a délelőtti folyamán történt, a mikor Lukács Mihály kőműves legény egy rozsdás szeggel a jobb csuklóját megszúrta. Az erős vérzést a mentők elállították s Lukács sebét bekötötték. — A második eset este nyolc óra tájban volt. A mentőket ugyanis telefonon értesítették, hogy a Csértlő u. 15. számú ház előtt egy ember fekszik eszméletlenül. A helyszínre kiszállott mentők ott találták Medgyesfalvi József, marosvásárhelyi embert, ki — állítása szerint — négy órán át fektet segély nélkül, eszméletlenül a földön. Medgyesfalvi három nappal ezelőtt jött Kolozsvárra, azért, hogy a lábán lévő vizenyőt kezelése végett magát a Karolina kórházba felvétesse. Többféle elintézési váloga miatt azonban csak ma akart bemeenni s ekkor esett össze a Csértlő utcán. Véletlenül egy orvos ment arr. felé s ez telefonál a mentők után, kik beszállították a szegény embert a kórházba.

— (Táncmulatság Szamosfalván.) Szamosfalván augusztus 13-án Nagy Ferdinánd vendéglő helyiségében jótékony célú zártkörű táncmulatság lesz.

— (Öngyilkos katona.) Marosvásárhelyről írják, hogy az ott állomásozó 64. cs. és kir. gyalogezrednek egy Padurán György nevű közlegénye öngyilkossá lett. A szerencsétlen fiú, ki így akart szabadulni a „gyöngyölettől”, ohabai illetőségű s mint a neve is mutatja, román származású. A 64. ezred 3. századában szolgált a bajtársai szerint az adta a kezébe a fegyvert, hogy sehogysam tudott megbárátkozni a katonasággal. Tegnapi délután magához vette fegyverét s leszaladt a pincébe. Bajtársai sejtették valamit s utána mentek, de már későn. A pincében eldördült a lövés s ha be nem rontának hozzá, Padurán még egy lövést tett volna. Felgyógyulásához reményt fűznek.

— (Az elöpataki víz dugója.) Egyik olvasónk panasolja, hogy az elöpataki vizes üvegeket rossz, korhadt dugókkal dugaszolják be, úgy, hogy minden második-harmadik üvegen elromlik a víz. A jogos panaszt, mely könnyen diszkreditálhatja a jóhírű erdélyi forrás vizét, figyelembe ajánljuk a fürdőkezelőnek.

— (A „fiumei kávébehozatali Társaság”) kolozsvári fiókletele. Mátyás királyt 12. szám alatt, f. hó 10-én nyitják meg. E ceg kávé és tea különlegességei a legjobbak.

— (Egy bivaly garázdalkodása.) Egy felbőszült bivaly végtelen kimeneteli garázdalkodásról adnak hírt Kovászáról. Vasárnap este történt ugyanis, hogy Finta László kovászai lakos bivalyát, midőn a csordából haza hajtották, az utcán kőborító gyerekek ingerkedéseikkel feldühösítették. A

felbőszült állat a sétáló fürdőzőket megtámadta, egy asszonyt karján könnyedén megbeszítet, aztán felkötötte az öreg 80 éves Butyka Dénesné, azt a földre teperte, arcát felhasította és egy oldalbordaát összetörte, végül berohant a nyitott kapun át Finták udvarára, ott neki ment a gazda 28 éves fiatal feleségének Finta Lászlónénak, szarvát annak ágyékába dőfte, ily módon szarvaival felemelte és egy közeli asztal tetejére dobta, majd pedig a földre lökte és összetiporta, úgy hogy mire a háziak a szerencsétlen asszonyt kiszabadították a rettenetes állapotából, már félholt volt és az udvaron egy valóságos vértócsa gözölgött. Az első segélyt Zentai Dávid fürdőorvos nyújtotta a félholt asszonynak. Bevarta sebeit és intézkedett a gyógykezelés iránt. Felépüléséhez azonban — a szerencsétlen áldozatnak — kevés remény van, annál kevesebb, mert három év óta betegeskedése következtében amugy is el van gyötörve és gyengülve. Finta Lászlónénak két kis gyermeke van, akik most beteggyágya mellett siránkoznak.

— (Orfeum a Biaziniban.) Ma este bucsuznak el Gerő József társulatától és utóljára lépnek fel a biciklista fiúcskák, a kik a közönség osztatlan tetszése mellett produkáltak melegsztő műsorukat. Az orfeumot különben napról-napra nagy és előkelő közönség látogatja, mely nagy tetszéssel honorálja Grünau mulattató kuplét és Gündör Aurél humoros előadásait. A társulat naponta két mulattató bohózatot ad elő, melyekben Gerő igazgató produkál valóban művészi alakításokat.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kolozsvár, szombaton, augusztus 6-án:

DEBORAH

Népdramá 4 felvonásban, 4 képpel.

Kezdeté fél 8-kor, vége fél 10-kor.

Holnap, vasárnap, augusztus 7-én:

MAGDOLNA.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Deborah.
Vasárnap: Magdolna.

* Magdolna kerül színpadra vasárnap. Rákosi Jenő erős hatású népdramájának címszerepe Törőgyi Margitnak egyik legfényesebb alakítása.

A jövő hét műsora igen változatos lesz. Csorna Terus vendégszerelése és két régi kiütő darab, a „Ferrei” és „A tiszteletes ur kiservei” föllevenítése mellett „A hajduk hadnagya” is színpadra kerül.

Közönség köréből.*

A monostori kiszagdák sorsa.

— Türelmetlen állapotok. —

A mióta abban a kiváló szerencsében leledzünk, hogy hajdani Kolozsmonostor községünk Kolozsvár városának VI-ik kerületébe került, eme kerület egész határára két mezei örök, az erdei kaszálók és rétek egy örök van. E három cerberus éber őrködése mellett a határ részben szabad a rongálás és lopás! A természeti elemekről amugy is tulérzékenyen süjtött nyomorúságos kiszagdák könnyes szemekkel nézik arda lelketlen pusztításokat, a miket a mezei kártevőkkel mintegy hivatászerűleg foglalkozó egyének a terményekben okoznak — részint lovakkal és szarvasmarhakkal leestetvén, letaposván és széttrádelvén azokat, részint pedig burjanszedés ürügye alatt a termények közé hatolva, azokat jogtalanul megzavartvén.

De még úgy a hogy megtudnánk békélni ezen körülményekkel is, ha a törvények értelmében kártevőre a büntetését megkapná s a káros kártérítésben részesülne, mert ez nagyon kevés kivétellel minden egyes esetben lehetséges volna, a mennyiben mezőreinknek rendszerint tudomásuk van a kártevőkről s a tettesekről. Am de mi történik? Erdemes mezőreink a helyett, hogy a károsultaknak a kártevőket bemonának, a kárt felvennek és arról az illetékes hatóságnak jelentést tennének, e helyett a kártevőkkel a korcsmákba dözölve, ott az okozott károkról nézve ital mellett megbékélnék.

Az pedig ne adj Isten, hogy maguk a kiszagdák teljesíthessék a kötelességeiket vétkesen elhanyagoló mezőreink teendőit, mert — tesszem azt — életével játszik az, aki még a saját földjéről is szándékozik kártevő marhákat behajtani, mert az azokra ügyelők agyonütéssel és más hasonló kelemetlenségű fenyegetésekkel kedveskednek a károsnak, mondván: a marhákhöz ne merj közeledni, mert nem vagy sem mezőre, sem rendőre.

Ha pedig a káros bátorodik karát a mezőre értesére hozni, ez még sértődötten feleli, hogy az az ő dolga, tudja ő a saját kötelességét, majd jelentést fog ő tenni felletes hatóságának az összes károkról a termények betakarítása alkalmával. Természetes, hogy akkor már nem lévő termény a mezőn, a mezőre akkora kárt vesz fel — ha már egyáltalában fel is vesz ilyent — a mekkorát ő akar, illetőleg a kárt kénykedve szerint becsüli meg, mert számításai már nem ellenőrizhetők. Mezőreink jóvoltából a legfőbb rész ilyen becsült látnak napvilágot: 1 kéve buza 30 fill., holott az

idén csak a szalmája is megér ennyit; 1 porció széna (értés itt porció alatt azt a szénamennyiséget, amelyet egy ember a hátán vinni elbir) 30 fill., holott ma két korona annak az ára; hasonló becstűben részesülnek a többi termények, sőt a mesterséges takarmányok értékéről fogalmuk sincs mezőreinknek, mert előttük a Jucerna és löherének értéke egyenlő a szénafü értékével. Ugy de még ez az aránytalanul kevése becsült kára sem térül meg a kiszagdának, mert arra kerülén a sor, a mezőre kártevőit nem az igazságot (a kikkel a fentemlített módon már megbékélt) hanem rendszerint oly egyénket jelent föl, akik majdnem koldusok lévén, azokon semmim sem vehető föl, s így a károsnak kopik az álla.

Ha pedig pláne mezőreink ellen tételen panaszok, feljelentések a felettes mezőrendőri kapitánysághoz, ezek mikénti elintézése sohasem tudható meg, mert a panaszzal vagy feljelentéssel élő megnyugtására az illetékes hatóság sem semminemű tárgyalást nem tart, sem határozatot nem hoz.

Ily módon igazodhatnak s mulathatnak derék mezőreink évek óta, háborítatlanul és ellenőrizetlenül, a tömegtelen terhek sulya alatt görnyedő kiszagdák kontóján, a kiknek megkárosításába sokszor maguk a mezőreink is beletámaszkodnak, busás mellékeresetre való kilátás fejében. Erre vonatkozóan ám legyen szabad konkrét eseteket is felsorolnunk; így:

Két év előtt Áb Vaszi monostorkerületi lakostól 1 boglya szénát elloptak; Borza Koztán mezőre azonban a helyett, hogy a tolvajt — a kiről tudomása volt — feljelentette volna, megbékélt vele 32 koronán, a mely összegért azonban nemhogy egészben adta volna át a károsnak — ha már önkénytelen is járt el az ügyben — hanem abból a maga hasznára 16 koronát visszatartott. A mezőre ellen feljelentés tételén e miatt, ellene a vizsgálat meg is indított; dacára azonban annak, hogy bűnös volta mindjárt a vizsgálat elején beigazolást nyert, ámbár azóta két év is eltel, nevezett mezőre még most is kénykedve szerint fungál, szabadon megismételvén az előbb előadott esetet most a nyár elején is, a mikor ugyanis Máthé József idevaló polgártársunktól a nevezett mezőre előleges tudatával loptak el egy boglya löherét, a mit Pap Juon biztosulni, Kerekes Vaszi gynyátra, Tyjórán Gavilla Iuj Mihis, Tyjórán Jakobicza Iuj Zsinye, és Felekán Juon Dura idevaló lakosok mint tanúk készek eskü alatt igazolni. De ugy látszik, az ilyen esetek hasztalanul hoznak az illetékes felettes hatóság tudomására.

Másként állottak a dolgok a határ részben mig a monostori kerület a vármegye kötelekében álló közönséges falu volt.

Ugyanis akkor a falunak egy bírja, egy másodbírja és 4—6 eskütje volt; ezek a megyei mezőrendőri szabályokat gyorsan teljesítették oly formán, hogy a falusorján megválasztott és a szolgabíró részéről felnevezett határpásztorok által kártételen tartott egyéneknek nyomban bejelentették egy a károsnak mint a községi bírónak; ez utóbbi a felek bármelyikének kívánságára, 24 óra alatt kirendelt eskütöket mint becsűsök által megállapította a kár mennyiségét és megbecsülte, a községi jegyző által a becsűlevelet kiállította s azt, a kártevőket megnevezése mellett, a szolgabíróhoz beterjesztette, ki is a kártevőt nemcsak kártérítésben marasztalta el, hanem bírsággal vagy elzárással is sújtotta, valahányszor csak kártétel miatt fel lett jelentve. Nagyon természetes, hogy ily módon a lopás és rongálás okozta mezei kártevők a lehetőleg ritkák voltak, mert a kártevőknek volt mitől tartaniuk.

Most az ily ügyek évekig húzódnak el sikertelenül, a mezőreink rosszakaratú kötelesség mulasztása s a felettes hatóságok nemtörődomsége és felületes kötelesség teljesítése folytán.

Hol van a város tanácsa? Hol van a rendőri és mezőrendőri hatóság? Miért nem hajjták végre a törvényt és szabályrendeletet, a város VI-ik kerületében is? Avagy talán ez a város rész nem járul a város költségének arányos hordozásához? De hol van a város feje, a kinek a fentti állapotokról tudomással kell birnia? Miért nem szorítja a felügyelő alá tartozó városi hatóságokat kötelességük pontos és lelkiismeretes teljesítésére? Avagy talán ez a város rész csak amolyan mostoha része a városnak, mint — tesszem azt — a béna embernek a lábát, a mely ha megütik sem fáj? Avagy talán ebben az esetben is igaz lenne ama közmondásnak, hogy a fejénél elkezdve romlik a hal?

Nagyon is megszívlelendő dolgok ezek azokra nézve, a kik végrehajtási és felügyeleti kötelességük teljesítésében mulasztással vádolhatók. Ha a mulatn elkövetett visszaélések és mulasztások most már csak nehezen lennének is helyrehozhatók, ugy de azok a jelenre és jövőre nézve teljesen becsüthetők.

Bátrak vagynak e siralmas állapotokra az alkalommal vármegyénk méltóságos Főispánjának a figyelmét is felhívni, a ki egy részről városunkban nagy földbirtokos lévén, nagyon is jól tudja mérlegelni mit jelent egy kis gazdára nézve az, ha terményeinek egy részét a lelketlen emberek teszik semmivé, — másrésztől pedig iéven megynkben a közigazgatás fő letéteményese, e hatalma révén könnyen rendet csinálhat ott a hol nincs meg, de a hol arra egyébként nagy égető szükség van!

Mondják és kijelentjük mindezt alulírottak a magunk és Monostor kerületi összes kiszagdatársaink nevében.

Kolozsvárt, 1904. évi augusztus havában.

Goldfried Mihály. Antoni János.

Táviratok

A pápa halála,

Budapest, aug. 5.

Párisból jelentik: A pápa a keleti misszió protektorátusságát Ausztria-Magyarországra bizza, hogy ezzel meghálálja azt, hogy Ausztria-Magyarország véto-jogával lehetővé tette megválasztását.

Az orosz bombagyár.

Budapest, aug. 5.

Pétervárról jelentik: Plehwe merénylője utáni kutatás közben egyik temető kriptájában bombagyárat fedeztek fel, ahol tíz teljesen kész bombát találtak.

Kiewben nagy tüntetések folytak, melyekkel helyeslésüket fejezik ki Plehwe meggyilkolása felett.

A japán—orosz háború.

— Legujabb hírek. —

Budapest, aug. 5.

Londonból jelentik: Tokióban izgatottan várják a harctéri eseményeket, remélve Port-Artur teljes kapitulációját.

Togó hajórajával a kikötő bejáratánál foglalt állást, várva az oroszok kitörésének idejét.

Liucsöngnél megkezdődött a nagy döntő ütközet. A japánok 200.000 embert összpontosítottak erre a helyre, hogy itt megadják a végső csapást Kuropatkin seregének.

Egy altábornagy halála.

Bécs, aug. 5.

Gomirjei Musulin Emil nyugalmazott altábornagy, volt 7. honvédkerületi parancsnok tegnap Niederdorfbán meghalt.

Aru- és értéktőzsde.

Budapest, aug. 5.

Budapesti gabonátőzsde.

Jó vételkedv és 5 fillérral magasabb áron elkölt 70.000 mm. buza. Rozs csekély forgalom mellett nyugodt, tengeri és zab változatlan.

Felmondott 5000 mm. tengeri augusztus 10-án leendő átvételére.

Az 1904. évi aug. hó 2. esti 6 órától aug. 3. esti 6 óráig Budapestre.

Érkezett:	Elszállított:
Buza.... 18474 mm.	Buza... 200 mm.
Rozs.... 2546 "	Rozs.... "
Árpa.... 846 "	Árpa.... "
Zab.... 776 "	Zab.... 132 "
Tengeri.... 13148 "	Tengeri.... 145 "
Répece.... 945 "	Répece.... 2010 "
Liszt.... 821 "	Liszt.... 28558 "
Korpa.... "	Korpa.... 2300 "
Összesen: 37556 mm.	Összesen: 33345 mm.

A határidő-üzlet.

A határidőüzlet szilárdan indult, az üzlet folyamában nagyobb eladásokra az összes termények kissé gyengültek, a forgalom zárlatig élénk maradt.

	Kezdeté	Változás
Buza okt.	10.76	1071—1071
Buza	—	—
Buza épr-re	10.04	1099—1100
Rozs ápr-re	—	—
Rozs májusra	—	—
Rozs októberre	838	836—834
Zab májusra	—	—
Zab	—	—
Buza okt.	738	734—731
Tengeri aug.	708	707—706
Tengeri szept.	715	714—713
Tengeri máj. 1905.	732	726—725
Tengeri	—	—
Répece	—	—
Répece aug.	10.80	10.80—10.90

REGÉNY.

Az ál-mandarin.

Írta: Hyan Hans.

Fordította: Jeanette.
Amerikai—chinai detektív-regény a jelenkorból.

XIV. (57)

Egy kivégzés.

Az ajtónál ugyanazon tiszt, ki azelőtt az utat mutatá meg, nagyon illedelmesen — egy chinainek nagyon is értelmes, helyes angol nyelven azt kérdezte, — hogy nem akarja-e négy rablónak kivégzését végig nézni, vagy pedig addig, mig ez végrehajtott, a tárgyalásteremben maradni.

Pretorius Pálban habozott gyenge szíve, mely a halálbüntetést egyáltalában csúnyának találta, valamit könnyen érthető érdeklődése.

Azonban mégis kiment, hogy végignézzé.

Hiszen nincsen semminemű előkészület sem, mondá a tisztnek.

Legalább a többi foglyokat kellene addig elkülöníteni!

A fiatal chinai tiszt, kinek nem éppen ellenszenves mongol arca volt, mosolygva vonagatta vállát, dörögve valamit, mit Pál sem érthetett meg.

Ezalatt egy mellékajton a hóhér jelent meg. Alabárdszertű fegyver volt nála, egy másfél láb hosszú, kissé meghajlított és valószínűleg nagyon nehéz kés, mely egy körülbelül két méter hosszú fekete fessett rudhoz volt erősítve.

Két hatalmas termető, izmos szolgája, kiknek felső testrészük meztelen volt, négy Tachmant úgy hoztak copfjuknál fogva, mint az állatokat a vágóhídra.

A vérpad azonban még mindig hiányzott.

Nemsokára bebizonyult azonban, hogy az teljesen felesleges.

Mert mialatt az elítéltek közül kettőnek megparancsoltattak csendesen maradni a másik kettő copfja eloldoztatott és a két szolgáló kényszeríté őket, körülbelül tíz lépésmnyire egymástól, letérdelni.

Az egyik ellenkezett, de az egyik hóhérszolgá, egy brutális tekintetű ember, a deliquensre vetette magát egész erejével földre szorítá, két karját pedig hátulról magásra emelte, úgy, hogy nyaka a földre hajlott.

És az elítelt alig térdelt még e helyzetben, a hóhér, ki a közkatonaival egyenlő egyenruhát viselt, tova lépett és egy kiáltással felemelő kését.

Az elítelt nem sikoltott, de borzalmasan kapálódzott.

A hóhér ezalatt még sem csapott reá, hanem fegyverét lassan a deliquens nyakára illeszté, mintha a helyet, hová sújtani akar, akarná megjelölni, ekkor a fiatal tiszt elkialtá magát: „Pan!” (büntetés), a kés megvillant a levegőben és a földre gurult.

A hóhér azonnal ama rekedt kiáltást hallatva, a másikhoz futott és néhány pillanat elteltével, ennek feje is a porba hullott.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő:

HERCZEG JENŐ.

Laptulajdonos:

GOMBOS FERENCZ.

NYILTTÉ R.

RONAI mulató! BIAZINI száll. da!

Elutaznak! Elutaznak!

Ma szombaton f. hó 6-án

visszavonhatatlanul bucsu fellépte

a világ legkisebb

kerékpárosainak.

Kacagni! Nevetni! muszaj!

Zimmt és Leiser

kacagató bohozatán.

Göndör Aurél

fenomenális meglepő új alakításával

Les Dubois

a chinaiak rejtvénye.

G r ü n a u !

aktuális meglepetésekkel.

Továbbá az összes szerződött művészek

jellepte.

Szigoru családi műsor.

Belépti díj 1 korona.

Kezdeté 8 órakor.

Fentartott helyek.

Gerő József, Rónai János,

művezető, szálloda-bérlő igazgató.

Október 1-étől kezdve

kiadó

Bolt-helyiségek

Deák Ferenc-utca 12. sz. a.

(Adler-féle ház.)

Ugyanott

Egy utcza emeleti lakás

2 szoba és konyha.

Értekezhetni

GOMBOS FERENCZ

nyomdatulajdonosnál,

az „Ujság” kiadóhivatalában

